

โรงเรียนประจำ

โรงเรียนประจำ (Boarding School) ได้แก่โรงเรียนซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้มีที่พักกินอยู่หลับนอนในบริเวณโรงเรียนด้วยการที่โรงเรียนจัดให้มีเพียงหอพักอย่างเดียวไม่ถือว่าเป็นโรงเรียนประจำ

หลักการของโรงเรียนประจำ

๑. โรงเรียนประจำไม่ใช่เป็นเพียงสถานที่ซึ่งให้นักเรียนได้พักพิงอยู่อาศัยเท่านั้น แต่ต้องเป็นสถานที่ซึ่งให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างเต็มที่ด้วย

๒. จะต้องมีการครูอาจารย์เป็นผู้ปกครองควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

๓. จะต้องมีการระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เหมาะสม

๔. จะต้องมีสถานที่ที่มีบริเวณกว้างขวางเหมาะสม และเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

๕. จะต้องฝึกให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตยได้

จุดมุ่งหมายของโรงเรียนประจำ

๑. ให้การศึกษาแก่นักเรียนตามจุดมุ่งหมายของโรงเรียนนั้นๆ เพื่อให้มีความเจริญงอกงามโดยสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งสี่ด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

๒. ให้นักเรียนได้รับการอบรมบ่มนิสัยอย่างเต็มที่

๒. ให้ครูอาจารย์ผู้ปกครองเป็นตัวอย่าง และเป็นผู้นำที่ดี

๔. ให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนให้มีระเบียบวินัยที่ดี

๕. ให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

ประโยชน์ของโรงเรียนประจำ

โรงเรียนประจำมีประโยชน์มาก การที่นำเยาวชนซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันมาอยู่ร่วมกันเป็นเวลานานพอสมควรนั้นย่อมสามารถหล่อหลอมอุปนิสัยใจคอของเยาวชนเหล่านั้น ซึ่งมาจากครอบครัวที่ต่างกัน สังคมต่างกัน ฐานะต่างกันให้อยู่ร่วมกันได้ และให้เป็นไปในแนวทางที่ปรารถนาได้ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถทำให้เยาวชนเหล่านั้นมีความรักสามัคคีกันเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน เมื่อได้รับการอบรมที่ดี มีระเบียบวินัย มีศีลธรรมจรรยา มีคุณธรรม จะทำให้เยาวชนเหล่านั้นเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ เมื่อประกอบกิจการงานใดๆ ก็จะมีเป็นประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

อุปสรรคของโรงเรียนประจำ

โรงเรียนประจำมีอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น

๑. สถานที่ การจัดให้มีโรงเรียนประจำนั้นต้องมีสถานที่กว้างขวางเพียงพอ เพราะจะต้องมีทั้งห้องเรียน ห้องนอน โรงอาหาร สถานที่อาบน้ำ สถานที่ซักและตากผ้า สนามกีฬา โรงพลศึกษา สถานที่พักผ่อน และอื่นๆ ในปัจจุบันเมื่อ

โรงเรียนจะต้องรับนักเรียนไว้จำนวนมาก จึงไม่สามารถจัดสถานที่เหล่านี้ให้เพียงพอได้

๒. งบประมาณ การจัดโรงเรียนประจำ จะต้องลงทุนสูงมาก ในปัจจุบันรัฐบาลไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะจัดได้

๓. ครูอาจารย์ผู้ปกครอง โรงเรียนประจำ ต้องมีครูอาจารย์ผู้ปกครองเป็นผู้อยู่ประจำ แบ่งหน้าที่กันช่วยควบคุมดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ครูอาจารย์เหล่านี้จะต้องเป็นผู้เสียสละอย่างยิ่ง นั่นคือจะต้องอยู่กินเช่นเดียวกับนักเรียนประจำ ผู้ที่เสียสละความสุขสบายส่วนตัวเช่นนั้นย่อมจะหาได้ไม่มากนักในสังคมที่คิดยึดอยู่กับวัตถุนิยมอย่างในปัจจุบัน

๔. การจัดการ (management) การจัดการโรงเรียนประจำนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักการของโรงเรียนประจำทุกประการ ไม่ใช่เพียงจัดให้มีห้องพักสำหรับนักเรียนอยู่อาศัยเท่านั้น

โรงเรียนประจำในประเทศไทย

ในประเทศไทยได้จัดให้มีโรงเรียนประจำมานานแล้ว ตามประวัติการศึกษาไทย การที่เด็กชายไทยไปเป็นเด็กวัดและเรียนหนังสือกับพระภิกษุนั้นก็เปรียบเสมือนเข้าโรงเรียนประจำนั่นเอง โรงเรียนประจำแห่งแรกในเมืองไทยตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๓๕๕ โดยหม่อมแมตตูน (Mrs. Mattoon) แห่งคณะสอนศาสนาคริสต์เพรสไบทีเรียน (Presbyterian) ตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยกให้เป็นสมบัติของคณะสอนศาสนาบริเวณใกล้วัดอรุณราชวราราม เรียกกันสมัยนั้นว่า “โรงเรียนกินนอน” เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กจีน สอนด้วยภาษาจีน มี

ครูเป็นคนจีน หลังจากนั้นคณะสอนศาสนาคริสต์ได้จัดตั้งโรงเรียนประจำขึ้นอีกหลายแห่งทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

ในอดีตโรงเรียนประจำที่เป็นของรัฐบาลส่วนใหญ่ได้แก่โรงเรียนฝึกหัดครู แต่เดิมเรียกกันว่า “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” ซึ่งตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๓๕ ตอนแรก ๆ โรงเรียนฝึกหัดครูยังไม่ได้จัดเป็นโรงเรียนประจำเพราะยังมีนักเรียนจำนวนน้อยและเป็นนักเรียนในกรุงเทพฯ จนถึง พ.ศ. ๒๔๔๖ เมื่อเปิดโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก (ฝั่งธนบุรี) ซึ่งตั้งขึ้นในบริเวณซึ่งเคยเป็นบ้านของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) โรงเรียนฝึกหัดครูแห่งนั้นจึงได้ชื่อว่า “โรงเรียนบ้านสมเด็จพระยา” แล้วจึงได้จัดเป็นโรงเรียนประจำรับนักเรียนจากหัวเมืองเข้าเล่าเรียน ต่อมาเมื่อมีการสร้างสะพานพุทธยอดฟ้าแล้วมีการตัดถนนต่อไป ถนนได้ผ่ากลางโรงเรียนโรงเรียนบ้านสมเด็จพระยาจึงต้องย้ายเข้าไปอยู่ริมคลองบางไส้ไก่ ปัจจุบันคือ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จพระยา

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โรงเรียนฝึกหัดครูจัดเป็นโรงเรียนประจำทั้งสิ้น โรงเรียนฝึกหัดครูสมัยนั้นมี ๓ ระดับ คือ

๑. ประกาศนียบัตรประโยคครูมูล (ป.) มีอยู่หลายโรงเรียน ตั้งอยู่ตามจังหวัดต่างๆ เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่ โรงเรียนฝึกหัดครูชัยนาท โรงเรียนฝึกหัดครูคองหงส์ สงขลา โรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานี โรงเรียนฝึกหัดครูตรัง โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรี เป็นต้น โรงเรียนฝึกหัดครูเหล่านี้รับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ (ม.๔ ปัจจุบัน) เข้าเรียนต่ออีก ๑ ปี

๒. ประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) มีอยู่ ๔ โรงเรียน เป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนฝึกหัดครูชาย ๒ โรง คือ โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และโรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร ส่วนอีกสองโรงสำหรับนักเรียนฝึกหัดครูหญิง ได้แก่ โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย และโรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ทั้งสี่โรงเรียนนี้รับนักเรียนที่จบจากระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมูลหรือจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ เข้าเรียนต่ออีก ๓ ปี นักเรียนฝึกหัดครูในสมัยนั้นเป็นนักเรียนทุนทั้งสิ้น

๓. ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.) มีเพียงโรงเรียนเดียว คือ “โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม” หลังกระทรวงศึกษาธิการ รับนักเรียนที่จบประกาศนียบัตรประโยคครูประถมแล้วเรียนต่ออีก ๒ ปี

หลังจากนั้น การตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นใหม่ก็ยังจัดเป็นโรงเรียนประจำ เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นต้น

ครั้งประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤตทางการศึกษา มีโรงเรียนมากขึ้น มีนักเรียนมากขึ้น ครูไม่พอกับความต้องการ มีการเปลี่ยนแปลงในวงการฝึกหัดครูขนานใหญ่ เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูมากขึ้นทุกระดับ จนในที่สุดเปลี่ยนหลักสูตรการฝึกหัดครูเป็น “ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.)” และ “ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง)” รับนักเรียนฝึกหัดครูเพิ่มมากขึ้นทั้งภาคปกติและภาคค่ำ ทำให้ต้องยกเลิกโรงเรียนฝึกหัดครูที่จัดเป็นโรงเรียน

ประจำไปโดยปริยาย เพราะไม่สามารถจัดได้อีกต่อไป

ปัจจุบันยังมีโรงเรียนประจำอยู่บ้างทั้งโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาล แต่มีไม่มากนัก และจัดตามความจำเป็น โรงเรียนเอกชนส่วนมากที่จัดอยู่ก็จัดทำเฉพาะบางส่วนเท่านั้นที่เป็นที่รู้จักกันดี เช่น โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย, โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา วิชาวุฒวิทยาลัย เป็นต้น ส่วนโรงเรียนรัฐบาลก็มีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์, โรงเรียนสำหรับเด็กชาวเขา ของตำรวจตระเวนชายแดนบางแห่ง, และโรงเรียนหลักสูตรพิเศษบางประเภท เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด, โรงเรียนคนหูหนวก โรงเรียนราชประชาสมาสัย เป็นต้น

นโยบายการฟื้นฟูโรงเรียนประจำ

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักดีถึงผลดีของโรงเรียนประจำที่จัดสำหรับโรงเรียนฝึกหัดครูในอดีต จึงพยายามที่จะรื้อฟื้นโรงเรียนประจำขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งโดยคิดจัดโครงการฝึกหัดครูที่เรียกว่า “ครูทายาท” ขึ้น มุ่งหมายให้นักเรียนฝึกหัดครูได้กินอยู่ประจำในสถานศึกษาต่างๆ แต่ด้วยเหตุที่มีข้อจำกัดหลายๆ ประการทั้งเรื่องสถานที่, งบประมาณ บุคลากร และการจัดการ การฟื้นฟูโรงเรียนประจำขึ้นมาใหม่ในวิทยาลัยครู และในบางมหาวิทยาลัยจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะไม่เป็นไปตามหลักการเดิมที่ตั้งไว้อย่างดีที่สุดก็ได้แต่เพียงจัดหอพักให้นักเรียนฝึกหัดครูส่วนหนึ่งได้พักอาศัยเท่านั้น

ววิทย์ วสินสรากร

บรรณานุกรม

พนัส หันนาดินทร์. การศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.

วรวิทย์ วคินสรากร. การศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สารมวลชน, ๒๕๑๕.

Good, Carter V. **Dictionary of Education.** New York : Prentice Hall Inc. Co., 1964.

Webster's Third New International Dictionary. Mass., G.&C. Merriam Co. Publisher,
1961.